

7. 7. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada nákladů řízení s ohledem na příslušenství a úspěch ve věci

Jednou z otázek, kterou se soudy v nalézacím řízení musí zabývat, a která má nemalý vliv na ekonomickou sféru účastníků, je otázka náhrady nákladů řízení. Náhrada nákladů v civilním řízení sporném spočívá na zásadě úspěchu ve věci ve smyslu ust. § 142 občanského soudního řádu (OSŘ). Není-li rozhodnutí o náhradě nákladů řízení modifikováno, některým z ustanovení OSŘ, které jsou výjimkou z obecného pravidla, tak je náhrada nákladů řízení přiznána tomu účastníkovi, který měl plný úspěch ve věci. V souladu s ust. § 142 odst. 2 OSŘ platí, že „měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo.“

Je to již delší dobu, co se v rozhodovací praxi soudů objevil názor, že soudy při rozhodování o náhradě nákladů řízení a posuzování úspěchu ve věci mají přihlížet nejen k výši žalované částky (jistiny), ale také k příslušenství pohledávky, tedy např. k úrokům z prodlení či poplatkům z prodlení, jejichž přiznání se žalobce domáhá. Otázkou, zdali je takový postup správný a má své opodstatnění v platném právu se bude zabývat tento článek.

Jak jsem již uvedl, názor, že soudy při rozhodování o náhradě nákladů řízení mají při zkoumání úspěchu ve věci vycházet také z příslušenství jistiny se objevil v rozhodovací praxi soudů již před více než deseti lety. Celá problematika má významný praktický dopad mimo jiné na advokáty. Přesto se tomuto tématu literatura věnuje spíše sporadicky. Možnou příčinou je fakt, že obecné soudy tento názor ve své rozhodovací praxi často nereflktují a příslušenství pro účely posouzení úspěchu ve věci nezohledňují. V následujících odstavcích odpovím na otázku, zdali je to správně.

Údajnou správnost postupu soudů, které v rámci zjištění úspěchu ve věci zohledňovaly příslušenství, potvrdil Ústavní soud svým nálezem ze dne 30.8.2010. Ústavní soud konstatoval, že sporné řízení je definováno zejména svým předmětem, kdy předmětem samotného řízení není pouze žalovaná jistina, ale také příslušenství, jež žalobce svou žalobou učinil taktéž předmětem řízení. Tento názor Ústavní soud opřel o argument, že pokud by soud rozhodl pouze o jistině bez příslušenství, tak by nevyčerpal celý předmět řízení. Je proto správně, pokud obecný soud zohlednil příslušenství žalované jistiny. Výše uvedený postup se dle ÚS uplatní jak v případě, kdy je příslušenství žalováno jako samostatný nárok, tak pokud je žalováno společně s jistinou.[1]

Ústavní soud se ve výše citovaném nálezu pokusil vypořádat s argumenty hovořícími proti zohledňování příslušenství v rámci náhrady nákladů řízení. Tato část nálezu nepůsobí příliš přesvědčivě, když ÚS stroze uvedl, že nelze argumentovat zákonem č. [549/1991](#) Sb., zákon o soudních poplatcích, resp. vyhláškou č. [177/1996](#) Sb., advokátní tarif, jelikož se jedná o specifické právní úpravy soudních poplatků, resp. odměňování advokátů a nemají žádný vliv na posuzování úspěchu ve věci.[2]

Na tento nálezh ÚS navázal Nejvyšší soud, který názor ÚS přijal a opakovaně ve své judikatuře setrvává na totožném náhledu na problematiku náhrady nákladů řízení. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 3.12.2015, shodně tvrdí, že „úspěch účastníka podle § 142 odst. 1 o. s. ř. v řízení o zaplacení peněžité pohledávky se poměřuje i co do úspěchu ohledně uplatněného úroku z prodlení.“

Stejně jako ÚS pak Nejvyšší soud trvá na tom, že nelze argumentovat rozdílným postupem v rámci určení mimosmluvní odměny či výše soudního poplatku, jelikož se jedná o odlišné úpravy, které nemají žádný vztah k ust. § 142 odst. 1 OSŘ.[3] Kontinuitu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu lze nalézt např. v rozsudku NS ze dne 25.9.2017, který argumentuje nutností vyčerpat celý předmět řízení, tedy i příslušenství, které by tak mělo být zohledněno v rámci náhrady nákladů řízení. Nejvyšší soud dále argumentuje, že opačný postup nemá oporu v platném právu.[4] Ve svém rozsudku ze dne 28.3.2018 setrval Nejvyšší soud na názoru, že výpočet soudního poplatku, resp. odměny advokáta a stanovení úspěchu ve věci jsou zcela odlišné věci.[5]

Nejvyšší soud tak převzal názor a argumentaci Ústavního soudu, aniž by jakýmkoliv způsobem zdůvodnění tohoto postupu objasnil. Dle mého názoru je názor ÚS, potažmo Nejvyššího soudu nesprávný a také zdůvodnění výše zmíněných rozhodnutí nepůsobí přesvědčivě a danou problematikou se defacto blíže nezabývá a celou situaci značně zjednodušuje a paušalizuje.

V prvé řadě je nutné se ohradit proti tvrzení Nejvyššího soudu, že postup, kdy by soudy nezohledňovaly příslušenství jistiny nemá oporu v platném právu. Stejně tak názor, který zastává Nejvyšší soud nemá zákonný podklad. Nenajdeme jediné ustanovení, které by říkalo, že soudy v rámci zjišťování úspěchu ve věci mají zohlednit příslušenství pohledávky. Naopak, pokud budeme právní řád chápat jako jeden souladný celek, který za předpokladu racionálního zákonodárce není vnitřně rozporný, tak dospějeme k závěru, že vhodnějším a koncepčnějším řešením je doposud převládající praxe soudů, které příslušenství pohledávky nezohledňují.

Stejně tak není pravda, že výpočet mimosmluvní odměny dle advokátního tarifu a posouzení úspěchu ve věci jsou dvě zcela odlišné věci. Mezi výší mimosmluvní odměny a přiznanými náklady je vzájemný vztah, kdy podstatnou část nákladů řízení tvoří právě odměna za právní služby. Advokátní tarif v § 8 odst. 1 zakotvuje pravidlo, že pro účely tarifní hodnoty se nepřihlíží k příslušenství. Pokud tak advokát za současné právní úpravy nemá možnost příslušenství promítnout do výše mimosmluvní odměny, tak výše zmíněný názor soudů zakládá nerovnost v postavení žalobce, resp. jeho právního zástupce, aniž by toto sledovalo legitimní cíl. Stejně tak takový postup zakládá ničím neodůvodněné rozlišování v to smyslu, že pokud účastník uspěje v plném rozsahu, tak mu jsou hrazeny náklady řízení bez přihlídnutí k příslušenství, na druhou stranu, pokud je např. žaloba v nějaké části příslušenství zamítnuta, tak je účastník trestán za tento neúspěch ve formě faktického snížení náhrady nákladů řízení, jelikož v tomto případě soud přihlídně k příslušenství. Tohle ničím neodůvodněné rozlišování fakticky vede k diskriminaci žalobců. Je také třeba zdůraznit, že citovaný nálezn ÚS byl vydán před novelizací advokátního tarifu, která výslovně stanovila, že pro účely tarifní hodnoty se příslušenství nezohledňuje, proto neobstojí argument ÚS, že příslušenství lze zohlednit ve výši tarifní hodnoty.[6]

Další skutečností, která poukazuje na to jak nekonceptní názor ÚS, resp. Nejvyššího soudu je představuje úprava soudních poplatků, přesněji ust. § 6 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Ten stanoví, že základem procentního poplatku je cena předmětu řízení, cena příslušenství je brána v potaz pouze v řízeních, kde je příslušenství samostatným předmětem řízení. Z dikce výše uvedeného ustanovení lze dovodit, to že příslušenství není předmětem řízení. Stěžejním ovšem je, že úprava soudních poplatků podporuje fakt, že se jedná o koncepční řešení, které zákonodárce záměrně zvolil, jelikož také výše soudního poplatku má přímý vliv na výši náhrady nákladů, a i v tomto případě se příslušenství nezohledňuje.[7]

Tento argument také potvrzuje úprava odvolání v OSŘ, kdy odvolání není přípustné v tzv. v bagatelních věcech. Dle ust. § 202 odst. 2 OSŘ se není možné odvolat proti rozhodnutí vydaném v řízení, jehož předmět bylo plnění nepřevyšující 10 000 Kč, k příslušenství pohledávky se nepřihlíží. Ani samotný OSŘ, tak nepovažuje příslušenství za předmět řízení a boří tak stěžejní argument ÚS a Nejvyššího soudu.

To že postup, kdy pro účely zjištění úspěchu ve věci budou soudy přihlížet k příslušenství je nekonceptní a české právo s ním nepočítá lze také deklarovat na problému, který vznikne například u úroku, který je požadován od jistého data do zaplacení[8]. Soud tak bude nucen kapitalizovat, tedy zjistit výši úroku ke dni rozhodnutí, to je ovšem v přímém rozporu s principem právní jistoty a legitimního očekávání, jakož i v rozporu s formulací žaloby, která bude znít na uhrazení úroku z prodlení od konkrétního data do zaplacení. Žalobce ani samotný soud nemůže tušit, jak dlouho bude trvat, než soud meritorně rozhodne, a jak vysoké tedy příslušenství bude. Ad absurdum může docházet k situacím, kdy u nižších jistin nabude příslušenství takové výše, že v případě neúspěchu co do příslušenství, by defacto žalobce neměl nárok na žádné náklady řízení.

Je tak patrné, že posuzování míry úspěchu ve věci s přihlédnutím k příslušenství pohledávky není vhodné. Tento postup nemá oporu v platném právu a ÚS, potažmo Nejvyšší soud nepřinesl přesvědčivé odůvodnění a nedokázal se náležitě vypořádat s případnými argumenty proti tomuto postupu. Pokud se podíváme na jednotlivé problémy, které tato aplikace práva přináší ve vzájemném kontextu, tak zjistíme že se jedná o zcela nekonceptní řešení, se kterým právní řád a ani zákonodárce nepočítal. Takový postup lze dle mého názoru hodnotit jako protiústavní, když porušuje hned několik základních principů, na kterých je právní řád České republiky vystavěn, a to zejm. zákaz diskriminace či princip právní jistoty a rovnost účastníků. O tom, že zohledňování příslušenství pro účely stanovení úspěchu ve věci není vhodným řešením, vypovídá také praxe obecných soudů, které tento názor přejímají spíše sporadicky a setrvávají na dosavadním přístupu, kdy úspěch ve věci je zjišťován bez přihlédnutí k příslušenství.

Mgr. Vojtěch Hermann

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

Fax: +420 224 941 940

e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Nález Ústavního soud ze dne 30.8.2010, sp. zn. I. ÚS 2717/08, bod 20

[2] Tamtéž, bod 21

[3] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.12.2015, sp. zn. 23 Cdo 2585/2015

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2017, sp. zn. 32 Cdo 1492/2017

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2018, sp. zn. 33 Cdo 1357/2017

[6] Nález Ústavního soud ze dne 30.8.2010, sp. zn. I. ÚS 2717/08, bod 21

[7] BASLÍKOVÁ, Barbora. PŘÍSLUŠENSTVÍ POHLEDÁVKY A NÁHRADA NÁKLADŮ ŘÍZENÍ [online].

bcak.cz, cit. 25. října 2008. Dostupné na na www, k dispozici >>> [zde](#)

[8] Chalupa, L. Náklady řízení a příslušenství pohledávky nebo práva. Právní rádce, 2005, č. 9, s. 22

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)